

הכרח המלחמה והכרח השלום

אפרים ברוידא

אפשר וזוהי עלילת הקומתנו מסתיימת זה-כבר בהרפתקה צבאית או במילודרמה פוליטית שסופה מיספד מר.

לעומת זאת, אין תימה בדבר שתנועת העבודה והזיונה בסדרם הנכון של דברים. המעמד, אשר נולד מתוך אקט של רצון מהפכני, עצם לידתו היתה כבחירת העיקר והחייית הטפל — טפל בשעתו. להרצל היתה ראיית הנשר, גם כשעסק בתמרונים דיפלומטיים תפלים; אך התנועה הציונית בימיו, שקועה ראשה ורובה בצפייה לנצחונות דיפלומטיים, לא היתה מורכבת אף מבני-נשרים. הסלידה מפני הטראגיות המגוחכות שבעמידת דלים שאינה מבחינה בדלותה; הכמיהה שלא להחמיץ את השעה לעשייה, ולו תהיה זו קטנה בהיקפה, — בהן היתה הורחה ולידתה של תנועת הפועלים העברית והן שהעמידו יסודות מוצקים, היסודות היחידים, לתביעת העצמאות לישראל. חכמת-הימים ומדינה, שחזון וריאליזם חוברו בה: כי יקום ויפון העם העובד — סופו שיהיה בן-חורין. טול יסוד זה — וכל שאיפת-החירות היא קיקיון דיונה.

*

שלושים שנה עשתה שיבת-ציון את דרכה מן המנדט עד מדינת ישראל. מחצית הדרך הראשונה עברה ברפיון-ידיים כללי ובהתעוררות מעטים. ההיתה ההתנקשות האנגלו-ערבית בתקופת-ישראל מקדימה לבוא, אילו נעשתה ההתחלה ביתר כוח וביתר תנופה? אפשר; אבל אפשר שלא היתה באה לידי גילוי של ממש כל-עיקר. רב-מדי הוחמק; מרבית העם לא זעה; וחולמי ציון, להוציא מעטים, היו כאחוזי תנומה. ושוב שיחק לה מולה לתחיה הלאומית. שבהצי הדרך, בפתח התקופה השנייה, היא תקופת ההתנקשות בארץ וההשמדה בגולה. כבר נמצא בסיס מספיק, ואם צנוע, להתמודדותו של הישוב עם אויביו בתחומי העליה והכלכלה, בתחומי ההתישבות וההתגוננות. על יסוד העבודה הגיע הישוב לפרקו. מעתה, כשעמדו עליו אויביו לשעברו או לכלותו, ניתנה גם אפשרות ההאבקות. צא וחשוב מה היתה דמותה של התחיה הלאומית בכלל, אלמלא הפועל העברי ותנועתו: בהעפלה ובהתישבות, ביזמה המשקית ובהתאזרות הסוציאלית. במאמץ ההצלה

מדינת ישראל היא מעשה-הגס — ההכרח הגיוני; פרים של השראה-דעוורת — ועם זה חוליה הכרחית בשלשלת עובדות המתקמות ומתגרמות וקורמות עור בתהליך אטי עד שתגיע שעתן ואין להשיב עוד. כל תרגום של חזון ללשון העובדות הוא בבחינת חיון-פלאים; וחזון-הדורות היהודי, הנישא על פני תחתים בידים לא-אמונות של עש-לא-עם, על אחת כמה וכמה. גם כשמצטרף לה למשאת-הנפש הגיונו של הכרח, הכרה צורב של הווה, עדיין רחוקה הגשמתה מודאי. הקמתה של מדינת ישראל היתה בגדר ודאות זה ימים רבים — אמנם לא קודם שקם בארץ הזאת אדם יהודי עובד המוכן לתת את כל עצמו להנחת היסוד, אפס גם ודאות זו היתה וראות נפשית בעיקרה, וכשהיא לעצמה אפשר היה לה להשאיר בתחום ההכרה והרצון בלבד. במציאות המדינית של עולם זר גם אכזר, שאינו מכלכל מעשיו לפי רגשות-לב ואינו משגיח בצרכים היסודיים, היו זי גורמים להכשיל ולהכרית את חזון מדינתם של ישראל. אך זה פיצויו הנפלא של גורל, שבתקופת יסודו ורפיונו הנוראים הוציא העם הזה מתוכו קומץ — והקומץ היה לעדה ולישוב ולגרעין אומה מתהווה — אשר אימן את רוהו ואת ידיו להתערב במהלך-המאורעות, לעמוד על נפשו ולשרות עם גורלו ולרעוע קמיו.

כך היתה תנועת הפועלים העברית לערובה האנושית המכרעת לתקומתה של מדינת ישראל. ברעיון העבודה קופלו ונכרכו רעיון החירות האנושית והלאומית. בהגיון-ברזל ובריאות-חוש הכירה הציונות הסוציאליסטית המגשימה כי הקמת העבודה על תלה קודמת לשאיפת העצמאות. על שלב יצירתו של המעמד העובד אין לפסוח — ושום תשוקה לזהטת לקוממיות לא תמלא חסרונו. אבירי המליצה הלאומית, המצביעים כיום על תנועת העבודה שקיבלה תורתם באיחור-זמן, מערבבים, בתמימות או מהיתממות, סדרי מוקדם ומאוחר ההלים בכל יצירה אורגנית. הם ראו את הנולד, כביכול — אך לא עשו דבר לחזק כוחה של האומה ללדת, אילו נהגנו לפי הגיונם הלאומני הפורמאלי — הסהור מכל „תערובת“ אידיאולוגית וטהור גם מידיעה בנפש היחיד והחברה —

נים היו חולמי הליגה ומיסדיה — אך גם בחלומם לא ראו ולא פיללו כי מיניסטר־חוץ סוציאליסטי יהיה העו בלוחמים למען התפיסה הריאקציונית אשר עליה הוקמה. תפיסה זו ביקשה לראות במזרח התיכון גוש מדינות ערביות פיאודאליות הקשורות קשרי הוים ובריתות בבריטניה. כל שלטון בריטי, ישיר ולא־ישיר, יתעלם מן העין; לא יועצים בריטיים ולא מישלחות ולא חילות־מצב. הערבי לא יראה עוד כל סימן גלוי לשעבוד וממילא לא יהיה יסוד לגאותו הלאומית שתהיה נפגעת. המזרח הערבי, שהישענותו על אחת המעצמות „הכרת“ היא, יקל עליו לבחור ביניהן, כמעט שלא יהיה צורך בבחירה. חווי הידידות והבריתות הצבאיות ייעשו „כממילא“. לגבי מדרינות המיוסדות על שלטונם של בעלי אחוזות גדר לוח בתוספת שכבה דקה של בעלי אומנויות חפשיות ואנשי־כהונה הקשורים בהם קשרי דם וקשרי הנאה, אין האלטרנטיבה הרוסית קיימת. הגורם האמריקני רחוק הוא — וביסודו של דבר, אם גם לסירוגים, הוא מזדהה עם הגורם הבריטי. צרפת תדל לה אורח כמעצמות — והבריטים הצליחו לנצל את חולשתה במלחמה כדי לעקור את שרידי השפעתה במזרח התיכון. מדינות ערביות, השומרות על בנין הפיאודאלי ואשר צורות השלטון הדימוקראטי אינן לגבי בנין זה אלא טיח דק ופריך, תבחרנה גם תבחרנה בבריטניה משאר המעצמות. מדינה יהודית, שמטבע ברייתה היא נתונה להתפתחות דינאמית, שחזות־פניה מתקדמת ויש בה תנועת פועלים סוציאליסטית חזקה, לא על נקלה תישור במסכת זו.

„אירופה המזרחית הגולשת ועוברת למזרח התיכון“, זו ארץ־ישראל היהודית בהגדרה המתהלכת בחוגי הממשלה הבריטית; והפירוש המשמעי ממנה הוא: ריבונות יהודית פירושה טרזן פרוסוביטי בתוך גוש שעיקר שליחותו לשמש סוללה כנגד חזירת רוסיה לחלק־עולם זה.

בעלי התפיסה הזאת כוללים גם את השיכורים מן המיתוס הערבי, ששותפות בריטניה וערב הפכה להם לאומנות ולתוכן־חיים, ושום אכזבה פוליטית או מוסרית אין בה כדי לפגוע, גם את אלה הרואים שותפות זו כ„הרע במיעוט“, מה הערכים בעל־כרחם יבחרו בבריטניה, לא מאהבתה אלא מפחד רוסיה. אף הבריטים, באין ברירה יסתפקו בתחליף־רגש, אפילו אינו נובע ממעין האהבה הטהור, מצבה הכלכלי של בריטניה משמש חיזוק לאספולה זו. מדיניות פיתוח רחבת־מדות במזרח התיכון, מלבד מה שאינה מתיישבת

ככהגנה ובמפעל הארגון הצבאי, ומה קל לשער מה היתה דמותנו בשעת חירום ומסה של גורל — כגון זו העוברת עלינו היום.

האדם העובד, שהכה שורש בנוף, שהשתלט על עצמו ועל כלי־עבודתו, שיצר־החירות טבוע בהיותו, הוא היה לנושא הטבעי של המלחמה. הוא אשר הגדולות היו בנפשו, ולא בפיו, זכה שהגדר לוח ימצאוהו. מי שכבש יצרו, ובחריקת־שן, ובכל זאת עשה גם בימי „הקטנות“ של העליה הראשונה והשנייה, הוא היה בעל הקונסטרוקטיביזם המשקי הבלתי־מתיאש של ראשית תקופת המנדט, הוא שנשא בעולה הכבד של התקופה האחרונה, נאפדת אימה וגבורה הישגים שאין למעלה מהם לקוממיות האדם היהודי. עד שקם בנו הכוח לומר את הדבר אשר נחבא בגרוננו ימים רבים: להכריז על עצמאות ישראל בארצו.

*

מכוחה של העבודה נולדה ההאבקות; ומכוחה של זו עצם אפשרות המלחמה. במלחמה תינלד ריבונות עברית של ממש; ומכוחה של מלחמה זו יצמחו יחסים כתיקונם עם העמים הסובבים אותנו. לכאורה, הדבר נשמע כפרדוקס. המלחמה, שמטבעה ממררת לבבות ומקלקלת את השורה, היא תקים יחסים על תלם? ובכל זאת, אמת יש בדבר. המדינות הערביות שנדחפו — יותר משנמך שכו — להרפתקה הצבאית בארץ־ישראל, תוספנה דעת במערכה זו, ויש לקוות שהנסיון יהיה מעשיר ומבריא כאחת. הערבים בארץ־ישראל למדו זה־כבר לכבד את היהודי כלוחם; ועליהם טוב כי יווספו מעתה הערכים מהארצות השכנות. בעולם ובחלק־עולם שבהם הכוח הפיסי נכבד כל כך, הרי זו אקדמה הגונה, ואולי הכרחית, ליחסי שלום ואמת.

ואולם מדינת ישראל מן הדין שתהיה צופה אל מצבר לאקדמה, חובה עליה, אף בעצם המערכה, להכין דרכה אל עמי ערב, לבדוק השגות מקובלות, לתקנן בשעת הצורך, ולהתיצב בפני העמים הללו כשיעור קומתה — במלוא הקומה אך לפי ערכה ומהותה הפנימית של תקומת ישראל.

הליגה הערבית, כמתכנתה וכבנינה היום, היא יצור מלאכותי המתפרנס על השלילה ואין לו כל תכנית חיובית. חבורת הדיפלומאטים ההמומים הבריטיים אשר עמלה בהקמת הליגה הערבית הניחה ביסודה את האכיבה לתקומתו המדינית של ישראל. יתר על כן, איבה זו נועדה להיות אחד האלמנטים המלפדים את הליגה. שמר־

בעל המימון והציוד והאימון והפיקוד — אינה, כמובן, כמלוא כוונתם של השליטים הערבים המשוסים. ואי, מבקש הוא לאלף גם אותם, אך עיקר כוונתו לרכך את ערפם של היהודים על ידי מהלומות צבאיות, שיהיו נוחים לוותר לפחות על חלק ממה שהוקצה להם על ידי האומות המאוחדות.

זה פשר ריכוז כוחו של הלגיון הערבי, הוא היל-השכירים הבריטי החשוב ביותר במזרח התיכון, בבתר החזית של ירושלים, וזה פשר חמת-האימתנים ששולחה בגוש עציון, המטרה האמתית הוא הנגב, הבלעת הנגב ב"ממלכה ההאשמית של הירדן" היתה נותנת את החבל הנכסף הזה בידי בריטניה — עד לאותו יום רחוק שהתחזקתה של ממלכה ערבית זו תהפוך את הנגב לסודאן חדש.

*

אולם מהלך המערכה בפועל לא הצדיק את תקוות יזומיה. מדינת ישראל לא נפלה, ואינה נוטה לנפול, אדרבה, עצם המערכה, בד בבד עם קיומה ועמידתה של מדינת ישראל, קשר בטמי הערבים אותם עננים ממש אשר המאמץ האנגלו-ערבי המשותף ביקש לפזרם. אם היו בדעת-הקהל העולמית פקפוקים במוניטין שהוציאו ספרות הבריטים ותעמולתם לערבים כלוחמים עזים, באה המערכה ופירנסה וחזקה פקפוקים אלו, אמנם מכונת הפירסום הבריטית עמלה הרבה לטשטש את המכות שהוכו הערבים ולהציל את כבודם על ידי המצאת הישגים ונצח-חזית דמיוניים. היא טרחה גם כן לטשטש את חלקם של הבריטים במאמץ הצבאי נגד מדינת ישראל. אבל דרכה של האמת להתגלות.

כבר עכשיו ספק אם יש עוד בין אנשים נאורים מבהינה פוליטית מי שיפקפק במשמעותה של הנייטרליות הבריטית לפני האומות המאוחדות, או בכונת הבריטים שעה שההליטו לצאת את הארץ ולהחזירה לתוהו ובוהו, וכל קוראי עתונים רציני זוכר כי החוזה בין בריטניה לעבר-הירדן אשר על האחרונה לצאת למלחמה בלא נטילת רשות מהראשונה, אף בלבבות של אנגלים כבר מנקה הספק, אם בסופה של כל תכנית-השטן המורכבת והמפורטת שהרכיב למדיניותם הארץ-ישראלית אותו סגל-חבורה בתוך מיניסטרונין-החץ — לא תצא בריטניה וידיה על ראשה.

עם המחזה של מלחמת-כגן-והתקפה מוצר-לחית עיושה קיבוץ בן שש מאות וחמשים אלף על כל מדינות ערב המאוגדות בליגה הערבית

יפה עם הפילוסופיה השמרנית של הדרגות והאי-התערבות, אינה לפי כוחה הכספי של בריטניה, אם תכניס ראשה למדיניות של ריפורמה והשקעות, תהיה ידה על התחזונה: בסיסמאות של תיקונים תפה אותה רוסיה, ובהשקעות — אמריקה, גם מדינה יהודית, אפילו זקוקה היא להון זה, הרי העובדה עצמה שיושבת היא במזרח התיכון, והבנין והפיתוח הם בשמת-אפה, תהפכה ממלא למרכז של תסיסה ופעולות מבחינת התכנון וההשקעה, ודבר זה, איך צריך לומר, הוא למורת-רחה של המדיניות הבריטית.

זה כעשר שנים עושה המדיניות הבריטית מלחמה בציונות — לאמור בציונות זו שיש בה כדי לתקן תיקון של ממש במעמדו של העם היהודי או להדש חירוש של ממש בפרצופו החברותי והמדיני של המזרח התיכון, זה למעלה משנתים נלחם מיניסטרונין החוץ הבריטי, בראש-תו של איש תנועת הפועלים, מלחמה ישירה בתנועת השחרור היהודית: בתעמולת-סלף בעת-הנח, בביומי-משפטים, בשפטים אדמיניסטרטיביים, במתנות-הסגר למנהיגים ולמעפילים, ביבשה ובים, בשדות הארץ ובזירה הבין-לאומית, אף מהסתה אנטישמית, שהדיפלומאטיה הבריטית רחקה ממנה זה דורות, לא משך שר החוץ הבריטי את ידו, משנכשלו רובי מאמציו עבר מיניסטרונין-החוץ הבריטי למלחמה ממש על ידי צבאות הערבים, לפני עשר שנים הכניסה הממשלה הבריטית, על דעת עצמה, את המדינות הערביות בעבי הקורה של בעית ארץ-ישראל, וזימנה אותן לועידת לונדון של 1939, ממנה יצא זרע-הלענה של הספר-הלבן, לא במנדט ולא בספר-הברית של חברי-הלאומים לא היה קורטוב של אסמכתא לזכותן של מדינות אלו להתערב, בעצה או במעשה, בעניני ארץ-ישראל, כיום חונת הממשלה הבריטית על כסיונה משנת 1939 — באמצעים אחרים, מלחמת הערבים בישראל? כל-הזין בריטיים הם, ורובם מקנת-כספה של בריטניה; עיקרו של הפיקוד בריטי הוא, ביבשה ובאוויר; ואף התכניות והמפות והתדרישנים למערכות ההתקפה הערבית ברחבי הארץ, מעשה-ידי בריטיים, העובדה, שרוב ההיזלים לא בריטים הם, אף היא עושה את המלחמה למלחמה בריטית אפיינית, על ידי ניפול רגשות הקנאה והתחרות בין שליטי מדינות-הליגה הצלחה מיניסטרונין החוץ הבריטי לשטותם, מתוך תקות נצחונות קלים ושלל בריטוריאלי וחמרי, להתקפה על מדינת ישראל באבה, כוונתו של הנגיד והמצוה האמתי על המלחמה — זה

פעולה ערבייהודי, אפשרות של פגישת שוים במזרח התיכון.

המזרח הערבי לא ידע את המערב אלא ככות אימפריאליסטי שכל ענינו בחלק-עולם זה הוא בהיותו צומת-תחבורה ומקוה-נפט. הציונות היתה בעיני המזרח הערבי אגף אחד, אם גם יוצא-דופן מכמה בחינות. בחזית ההתקפה האימפריאליסטית המערבית. ובמידה מסוימת ראה העולם הערבי את הציונות כמסוכנת עוד יותר מן המעצמות, שהרי מן האחרונות עוד היתה לו תקוה להיפטר באחד הימים — ואילו היהודים באו לשבת ולהשריש. התנועה הלאומית היהודית לא הצליחה להקנות לערבים, ולאיינסלינגציה הערבית ביותר, את ההפכה כל שנים הם לטובה מהיישבים האימפריאליסטיים למיניהם. הסכם פייסאל וייצמן לפני שלוש שנה, ככל שהיה רמז לתפיסה בנאית וגדלת-חוץ, נשאר בגדר אפיזודה. „התנועה היהודית היא לאומית ולא אימפריאליסטית — תנועתנו היא לאומית ולא אימפריאליסטית ויש מקום בסוריה לשתייהן. אכן סבורני שאף אחת מהן לא תוכל להצליח הצלחה של ממש מבלעדי חברתה” — נוסח זה של פייסאל התשפיל מדינת ישראל הצעירה להקימו מעפרו ולעשותו ישות חיונית ביחסי ישראל וערב?

אכן מדיניות-חוץ, שאינה מעורה בהכרתו ובדרגתו ההינוכית והמדינית של העם, אין לה אחיזה וקיום. אין ספק בלבנו בנוגע לרצוננו הטוב כלפי הערבים, ואולם ביחסי עמים, כבמשפט, לא די שיהיה הדין עמך, אלא צריך שהדבר יראה כך גם לזולתך. אורדת ראשית החמדה וההתלהבות של מדינה בינקותה לא תמיד נוחה היא לשיקול-דעת שבתבונה, אך לנו שיקול-דעת זה הוא ציווי-חיים. שיקול-דעת זה מצוה עלינו לחנך את בית ישראל במדינת ישראל להינזר מקוצר-ראיה הסוגר את בעליו במגדל-ישן של עליונות צבאית מדומה, לפי שאינה עומדת לעד, וסופה בידוד והורבן. גם בימי הרג רב אסור לנו לנטוע בלבנו ובלב בעורינו איכה עמוקה לערבים. זאת הפעם דעהנו כדעת בוויין, כי יתכן שלום-אמת בינינו ובין הערבים, אכן לא לפי תנאי-שלום שלו — ולא בתנאי-כח, את האיב האמתי לא נוסיב אל השולחן כצושה-שלום. על מדיניותנו הערבית להתחזק במידה שיה מרפרוכית ומהתורברבות — ולתתור לצירוף זה של חוקף שבזשיבות עם רוחר שלום העטוי לקצוע למדינתנו כעמד מכובד בהכרת הערבים.

אף בליגה הערבית חלילה לנו לנהוג ולזול

— בתמיכת כל האימפריה הבריטית והמושלמית של בוויין — הוא שיעור-הסתכלות מצלף ופוקח-עינים, ובודאי הוא נראה כמסוכן ביותר לאלה שכל מעיניהם בביצורו ובהרמת קרנו של העולם הערבי כתרס ושריון אנטטיסוביטי במזרח התיכון. גם מבחינת ההשפעה על חסנו הפנימי של המישטר הקיים בארצות הערבים אין הלקח רצוי כלל וכלל. סוף-סוף, מה תכנה של הריבונות הערבית זולת מעט הכבוד והיראה שצל כוחה הצבאי נוסך בלבות נתיניה? ההמונים יראו את מנהיגיהם המורשתיים באולת-ידם; ריקנות המלל הדימאגוגי שלהם תנקר את העין; היסודות הבלתי-מרוצים ונעוריי-ההכרה, ביחוד במצרים ובעיראק, ירימו ראש, והתסיסה החברותית תגבר, מן הדין לעכב תהליכים אלו, ויפה שעה אחת קודם, אם הערבים עצמם לא ירגישו בסכנה, חזקה על מאשריהם הבריטיים (והאמריקניים) שיעמיר דום עליה.

מכאן חרדתה של בריטניה (והרדת, מחלקת המדינה“ בווינגטון) להקים ולקיים את שביתת-הגשק בחסות הרון ברנאדוס. מובטח לנו כי ימי ההפוגה יראו במאמץ אנגל-אמריקני כפול ומכופל להציל את הניתן להציל. כל הבנין שהקימה, בעמל-צמלים, אגודת חובבי ערב התקיפה והשלטת במדיניות האנגל-רפסטים של המזרח התיכון, עשוי להתמוטט. תקומת מדינת ישראל עקרה כבת-ראש את איוון-הכוחות המסור רתי במזרח התיכון. פיתוח כוחה הצבאי של מדינת היהודים לשם כחץ נוסף — ואולי מכריע — לערבים עלול להפוך את ההתמוטטות למפולת. מכאן ההכרה — מבחינה אנגל-אמריקנית — למנוע את המשך ההתמודדות.

*

מדינת ישראל, כשם שאין לה ענין להכניס ראשה בריב האיתנים, יש ויש לה ענין להבהיר דמותה ודרכה להמוני העמים הערביים. המלחמה שנכנסו בה שליטי הערבים בהדרכת „יועציהם“ המערביים עשתה, לפחות, שליחות-מצוה אחת: היא הוכיחה להם ולהמוניהם כי הדיבורים על הריסה מהירה של מדינת היהודים הם אך הבל ודעות-זרות. שנים רבות היו הערבים בארץ וידידיהם בארצות השכנות שרויים בעב-הענן של מחאות והכרזות-מלחמה. באה המלחמה והפיצה את הערפל — וגם הבליטה כמה עובדות גרמיות. דבר זה מוליד, אולי בפעם הראשונה, לאחר שנים מרובות של התערבות בריטית נגד כל שיתוף

תרבותיות וכלכליות מן הדין שמדיניותנו טעם בלב הערבים את ההפכה בהיותה גורם של שותפות לשם העלאת ערכו החמרי והרוחני של המזרח התיכון למען יושביו.

לא מן הנמנע הוא כי שיסוי העולם הערבי במדינה היהודית יוסיף להיות גם בימי שלום אחד הקווים הכמוסים של מדיניות-המעצמות התוערבניות. על מדיניותנו הערבית להביא את העמים הערביים לידי כך שלא יראו בנו זמורת־זר, אלא עצם מעצמו של המזרח התיכון. שום דבר, על אף כל כוח פיתויו של מר בוויק, לא ישכנע את הערבים כי היהודים אינם בני־בריתנו, כתב אחרי הכרזת עצמאותנו עתון אנגלי רציני. ממטרותיה הראשית של מדיניותנו היא לשכנע את עמי ערב כי בני־בריתם אנו, ואם גם בכוח לפי־שעה, וכי אין לנו זיקת־סתר לגוש אימפריאלי זה או אחר.

אויבינו במערב ובמזרח כאחד לבם אומר להם נאמנה, כי עצם היותנו הוויה עצמאית הוא מהפכה — ואם גם לא לאלתר — מבחינת יחסי־הכוח, הסיכויים לעצמאות־אמת המיוסדת בתעשייה מפותחת, ומבחינת אותו גיבול־אזים תרבותי והברותי שבו שקע המזרח התיכון זה מאות שנים. המערב, שהחל בהחייאת מקורות־החיים הכלכליים בחלק־עולם זה, עשה זאת אך אגב גררה, להנאתו הוא. אך מדינת עבודה כמדינתנו יש לה שליחות היסטורית, אכן בעצם היותה, במזרח התיכון, כי לנו חלק־עולם זה אינו אסקופה הנדרסת ליצרי מדיניות שלטונית. הוא ערש־תרבותנו ובית חיינו — ממש כשם שהוא ערש תרבותם ובית חייהם של עמי ערב. מכאן השוני שבעמדתנו המדינית והרוחנית. המערכה הצבאית, אשר עלתה לנו במחיר יקר כל כך, סיכלה את תקות אויבינו להכרית עצמאותנו באבה. אך לא לשם כך ניגר דמנו, שהמערכה המדינית המתלווה להפוגה ביזמה אנגלו־אמריקנית, תביא לידי בידודנו ולידי עקירתו של ההישג המוסרי והמדיני של המערכה. עלינו לעמוד עתה, משנאשו אויבינו מסיכוי אבדנו, בפני מזימה חדשה של גידום תחת חיסול, בעונה אחת נתייצב לפני עמי ערב בתכניות של שיתוף כלכלי ומדיני, של מלחמה בפיגרוק, של חתירה לעצמאותנו ולעצמאותם. בפתח דרכה מן הדין שמדינתנו תופיע לעמי ערב לא כגורם מוסיף בסיסים צבאיים, אלא כגורם מרבה שלום ורווחה. לכך ראוי שיוקדש מיטב כוחנו המדיני.

שחצני. הרעיון הטבוע ביסודה של הליגה — במתעלם מכוונות יוסדיה — אינו רעיון נפסד. אילו היתה הליגה מגשימה, לפחות, את הכתוב במגילת־היסוד שלה על טיפוחם והידוקם של קשרי הכלכלה והתרבות בין ארצות הערבים — כי עתה נתנה חלקה להקמת יחסי שלום ויציבות בעולם. אך כבנים החוזרים למולדתם ולמזרח לא נוכל לראות את פרצופה של הליגה כיום כגזירת־גורל — כשם שלא נוכל לראות את האביה לתקומתנו כיסוד חיוני וקיים בלאומיות הערבית. מן הראוי שהעולם הערבי ירגיש בנו יחס נאמן וכואב לבעיותיו, אך קיומה של מדינת ישראל יתזיר את דמות המזרח התיכון, שנסתלפה בידים בריטיות לתיקונה. המדיניות האנגלית מתקה את היתוך־פרצופם ותרומתם של העמים והעממים שאינם ערביים במזרח התיכון אף הס־גירה אותם בידי הליגה הערבית. הקמת העצמאות היהודית תימצא מסייעת בהקמת איזון כוחות אמת, שבו כל עם גותן חלקו על ידי שהוא מבטא עצמו מבחינה תרבותית, ואף מדינית. תחת לשעבד ולהכחיש את עצמו, תהליך זה סופו שיחזיר גם את הליגה לתפקידה ולחוג־סמכותה הנאות — ככל שלא תבחר להתמזג בגוף אזורי מקיף יותר.

העולם הערבי חגיגה זה שנים בין שני הקטבים: התקדמות תכניתית לקראת בנין אומות דימוקראטיות היודעות את אשר לפניהן — ומהפכה מוסלמית הבועטת במערב וכל אשר הביא בכנפיה, הטוב והרע כאחד, האלטרנטיבה האחרונה. שסכנתה מרובה. עיקר יניקתה מתוצר אות השפעתו המשחיתה של האימפריאליזם המערבי. ובעבר־ענן כבד מסתיר הלה מפני העולם הערבי את האלטרנטיבה הראשונה. העולם הערבי חסר לכך את המעוף המוסרי והידיעה הטכנית, אך חסר הוא גם את נהיית־הלב המתפרנסת ממופת חי וקרוי. אכן מדינת ישראל היא, לעומק אמתה, חזיון אשר המזרח התיכון, ואולי העולם, לא עמד עליו עד היום: התישבות ללא יישבנות, פיתוח ללא נישול, כוח שאינו קשור בשום אימ־פריאליזם ואינו מייצג שום אינטרסים אימ־פריאליסטיים, ואף אינו מבקש להתפשט על חשבון זולתו, מופת המדינה היהודית עשוי להראות את העולם הערבי כי המסירות והכוח המוסרי בצירופם ליכולת טכנית ויזמה חברותית וכלכלית יש בהם כדי לבסס ולהגביר מידה של עצמאות אמתית. על ידי שילוב פעולות פוליטיות,